

Sør-Varanger kommune
Postboks 406
9915 Kirkenes

Innspill angående kulturminner under vann: Til høring/offentlig ettersyn: Planprogram til interkommunal kystsoneplan for Varanger

Vi viser til ovennevnte forslag til planprogram oversendt Norges arktiske universitetsmuseum (UM), tidligere Tromsø Museum – Universitetsmuseet, til vurdering angående marine kulturminner. Etter kulturminnelovens § 14 er Tromsø Museum rette myndighet for forvaltning av kulturminner under vann i Nord-Norge nord for Rana kommune.

Kystsoneplan for Varanger omfatter Vardø, Vadsø, Nesseby og Sør-Varanger kommuner og inneholder flere såkalte marinarkeologisk satsingsområder tidligere utpekt av Riksantikvaren. Disse områdene er ikke utvalgt på grunn av forekomsten av konkrete funn, men heller på bakgrunn av deres potensiale for mulige kulturminner under vann. Dette er mer å betrakte som et arbeidsredskap og områdenes grenser og antall er ment å skulle endres etter hvert som datagrunnlaget øker. Kartlegging av marine kulturminner i Varanger er fortsatt meget begrenset med veldig få konkrete marine kulturminner under vann i register så langt.

Sør-Varanger kommune

Område 5001 - Området dekker mesteparten av kysten i Sør-Varanger fra Grense-Jakobselv i øst til Kjølffjorden i vest. Det finnes en rekke kulturminner på land fra både forhistorisk og historisk tid i dette området som kan ha betydning for forekomst av kulturminner under vann, særlig fra Kjøøya, Kjelmøy, Holmenrå, Neiden, og Pasvik. Pasvikområdene er av spesiell interesse i en maritim sammenheng som det siste handelsstedet på kysten mot Russland i eldre tid. Området 5001 var også utsatt for stor aktivitet under siste verdenskrig, spesielt gjelder dette Bøkfjorden og Jarfjorden, hvor det ligger en rekke krigsvrak. UM har opplysninger om 27 skip som forliste under krigen i området: 14 i Bøkfjorden, 11 ved Kirkenes, 1 i Holmenråfjorden, og 1 i nærheten av den russiske grensen. Noen av disse vrakene er bygget for over 100 år siden og er derfor vernet under kulturminneloven.

Område 5002 - Området er mindre enn område 5001 og dekker Bugøynes med Bugøyfjorden. Bugøynes er et gammelt handelssted med gestgiveribevilling i 1803. Som område 5001 har også Bugøynes fungert som et felles norsk-russisk område i historisk tid. Det er gjort funn av vrakdeler fra D/S "Varanger" som var bygd i 1876 og forliste i 1922 ved Bugøynes. Vi har også opplysninger om et skip som forliste under krigen i Bugøyfjord og to i Neidenfjorden sørøst for området 5002.

Nesseby kommune

Område 5003 – Varangerbotn. Markedsplasser Reppen og Karlebotn. Angsnes halvøy mellom Varangerfjordens to innerste grener; Varangerbotn og Karlebotn - kirketuft og en gammel kirkegård. Handelssteder på Mortensnes som ble grunnlagt i 1784 for å forsyne samene i Varangerområdet, samt Kløvnes og Nyborg.

Vadsø kommune

Område 5004 – Vadsøya og Ekkerøy. Vadsøya kirkested og vær. Handelssteder Jakobselv og Ekkerøy. Paddeby hvalfangststasjon.

Vardø kommune

Område 5005 – Kiberg – Vardø – Hamningberg – Syltefjord. Handelssted på Kiberg. Vardø fikk allerede i 1307 sin første kirke, og omtrent samtidig ble det første Vardøhus festning anlagt ved Bussesundet. Her var stor handelsvirksomhet i mellomalderen. i 1789 fikk Vardø tollstedet og byrettigheter.

Vennlig hilsen

Stephen Wickler
forsker

–

stephen.wickler@uit.no
77 64 50 81

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Kopi: Seksjon for kulturarv, Troms og Finnmark fylkeskommune